

ВІДТЕПЕР ВИДАННЯ ІЗ ЗАГАЛЬНОАКАДЕМІЧНОЇ СЕРІЇ «НАУКА ДЛЯ ВСІХ» — У ВІДКРИТОМУ ДОСТУПІ

Популяризація наукових знань є справою багатоаспектною та складною, але нагальною необхідною для розвитку сучасного суспільства. Оскільки Національна академія наук України має в цій справі незаперечний пріоритет, до неї активно долучаються науковці, які працюють в установах Академії, особливо працівники спеціалізованих музеїв і власних музеїв установ, а також ради молодих учених. Їхні ініціативи активно підтримує керівництво. Протягом останніх років вдало працювали численні тематичні лекторії, було організовано дні відкритих дверей наукових установ і музеїв, різноманітні екскурсії й майстер-класи, наукові пікніки.

Наймасштабнішою подією були фестивалі науки, приурочені до світових днів науки. Фестивальні заходи відбувались у багатьох містах нашої країни, ознайомлюючи велику аудиторію з новими науковими результатами та подіями.

Однак карантинні обмеження, спричинені пандемією COVID-19, суттєво скоротили можливості організації пізнавальних і популяризаторських заходів наживо, але водночас дали поштовх до розвитку нових форматів спілкування, насамперед із використанням віртуального простору. Так, невдовзі після початку пандемії з'явилися різноманітні онлайн-курси, семінари, зум-конференції, подкасти, тематичні канали тощо. І, що важливо, зросла потреба у читанні книг.

Тому до цього річного Фестивалю науки, багато заходів якого відбувались у мережі, Видавничий дім «Академперіодика» НАН України ініціював розміщення у вільному доступі науково-популярних видань із загальноакадемічної книжкової серії «Наука для всіх». Цю серію було започатковано 2004 року саме з метою популяризації наукових знань і ознайомлення широкого загалу зі здобутками вітчизняних науковців у найрізноманітніших галузях знання. Але видання цієї серії, випущені малим накладом (по 300 примірників кожне) і безкоштовно надані бібліотекам країни, зараз малодоступні читачеві.

Науково-видавнича рада НАН України, підтримавши нашу ініціативу, дала дозвіл на розміщення всіх книг із серії у мережі, на вебресурсі ВД «Академперіодика» <http://akadempериodyka.org.ua/uk/NODE/1070>

Розпочавши цю акцію до цього річного Фестивалю науки, який відбувся наприкінці травня, ми нещодавно виклали у відкритий доступ останню з виданих на сьогодні 23 книг. Кожна книга наявна у двох найпоширеніших і придатних до скачу-

вання і читання форматах, а інформацію про розміщення з коротким описом змісту твору ми надавали на вебресурсах ВД «Академперіодика» й Національної академії наук України.

Найбільша кількість виданих і викладених у відкритому доступі книг присвячена біології й екології, а також астрономії й радіоастрономії. В п'яти книгах із біології представлено структуроване бачення функціонування екосистем у біосфері, розкрито наслідки втручання людини у ці екосистеми, зокрема вплив радіонуклідних аномалій на флору й фауну, надано опис цікавих рослин України й значення вітамінів у здоров'ї людини.

У п'яти «астрономічних» книгах містяться відомості про дослідження Місяця, можливості й перспективи використання його ресурсів, про Всесвіт і його вивчення, а також про те, як самому опанувати астрономію і навчати їй дітей.

По три видання присвячені проблемам матеріалознавства — надтвердим матеріалам, значенню й використанню людиною діамантів і металів, а також геології — її основам, впливу геологічної діяльності людини на довкілля, становленню і розвитку гірничої справи у світі й на теренах нашої країни.

У двох книгах йдеться про хімію та хіміків — з них читач може дізнатися про історію розвитку цієї науки, видатних науковців, кумедні випадки і жарти представників цієї науки.

По одній книзі присвячено цікавим питанням мовознавства, а саме розвитку української мови; літературознавства — світовому мистецькому процесу початку ХХ століття і його відображенню у літературі; археології — пам'яткам Середнього Подніпров'я; філософії — зародженню й становленню ідеї суспільності в Україні ХІХ століття, що може дати відповідь на деякі актуальні питання щодо теперішніх політичних процесів; історії науки — життю видатного мікробіолога, одного з основоположників загальної та ґрунтової мікробіології та екології, вихідця з України Сергія Виноградського.

Усі ці книги багато ілюстровані, що істотно полегшує сприйняття матеріалу й дає змогу ліпше його запам'ятовувати.

Дуже складно розповідати про науку просто, чітко, легко, дотепно — так, щоби пересічному читачеві все було зрозуміло й цікаво і він не ніяковів і не губився серед незнайомих слів, тверджень і фактів. Але необхідно. Тому сподіваємось, що у співпраці з науковцями ВД «Академперіодика» Національна академія наук України зможе поповнювати серію новими виданнями.

*В. КАНІЩЕВА,
молодший науковий співробітник,
Н. КОВАЛЕНКО,
молодший науковий співробітник,
ВД «Академперіодика» НАН України*